

NUORET HELSINGISSÄ 2011 –TUTKIMUS

Nuoret Helsingissä 2011 -tutkimus on Helsingin kaupungin tietokeskuksen, opetusviraston ja nuorisoasiainkeskuksen yhteishanke. Tutkimuksella tuotetaan tietoa nuorten vapaa-ajasta ja harrastuksista. Osa kysymyksistä koskee nuorten koulunkäyntiä ja tulevaisuuden suunnitelmia, perhettä ja muita asioita kuten yleistä viihtymistä omalla asuinalueella, vaikutusmahdollisuuksia ja ympäristöasenteita. Tutkimus jatkaa Helsingin kaupungin nuorisotutkimuksen perinteitä, sillä nuorten vapaa-aikaa on tietokeskuksessa tutkittu aiemmin myös vuosina 1982, 1990 ja 2000.

Tarkempaa tietoa tutkimuksesta löytyy Nuoret Helsingissä 2011 -tutkimuksen Internet-sivuilla, joilla voit tutustua muihin jo julkaistuihin artikkeleihin ja esittää kysymyksiä suoraan tutkijoille. Uusia artikkeleita julkaistaan sivuilla viikoittain. Tulokset julkaistaan tutkimusraporttina vuoden 2012 aikana Helsingin kaupungin tietokeskuksen tutkimuksia -sarjassa.

Tutkimusaineisto koostuu peruskoulun 5.–9. luokkalaisten ja lukion 1. ja 2. vuositasen oppilaiden, eli iältään 11–19-vuotiaiden vastauksista 42 koulusta eri puolelta Helsinkiä.

Yhteystiedot:

Tutkija Vesa Keskinen,
puh. 040 334 4784,
vesa.keskinen(at)hel.fi

**Projektitutkija
Anna Sofia Nyholm,**
puh. 040 334 4785,
sofia.nyholm(at)hel.fi

**Nuoret Helsingissä 2011
-tutkimuksen internet-sivut:**
[http://www.hel2.fi/tietokeskus/
Nuoret_Helsingissa_2011/](http://www.hel2.fi/tietokeskus/Nuoret_Helsingissa_2011/)

**Helsingin kaupungin
tietokeskuksen internet-sivut:**
<http://www.hel.fi/hki/Tieke/fi/Etusivu>

SUHTAUTUMINEN PÄIHTEISIIN ON TIUKENTUNUT

Nuoret Helsingissä 2011 -tutkimuksessa selvitettiin nuorten asennoitumista päihteiden käyttöön. Itse päihteiden käyttöä ei tutkittu. Tämä oli tietoinen valinta kahdesta syystä. Ensinnäkin päihdeky-symykset jätettiin kyselyn ulkopuolelle, koska haluttiin, että kaikki tutkimuksen kohderyhmän 11–19-vuotiaat kokisivat kaikki tutkimuksen kysymykset itseään koskeviksi. Toiseksi aihetta tutkitaan säännöllisesti valtakunnallisessa kouluterveyskyselyssä, johon Helsinki on osallistunut säännöllisesti kahden vuoden välein vuodesta 2002 lähtien. Vuoden 2010 kouluterveyskyselyyn Helsingistä vastasi 8 332 peruskoulun 8. ja 9. luokan oppilasta sekä lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijaa.

Helsingin 11 – 19-vuotiaat nuoret suhtautuivat kysytyistä ”paheista” vähiten kielteisesti humalajuomiseen, tupakointiin hieman tiukemmin ja mietojen huumeiden satunnaiseenkin käyttöön kielteisimmin. Alkoholilla on Suomessa ja laajemminkin länsimaissa oma erityinen asema päihdyttävien aineiden joukossa. Alkoholilla on sallituin päihdyttävä aine, sen saatavuus on helppo verrattuna vaikkapa tupakkatuotteisiin.

Oman ikäisten päihteiden käyttöön suhtaudutaan torjuvimmin, itseä vanhempien nuorten hieman sallivammin ja aikuisten kohdalla kysytyjen nautintoaineiden käyttö on nuorten mielestä useimmiten ihmisten oma asia. Huumeet ovat tästä kuitenkin poikkeus - niitä vastustettiin useammin kuin oltiin sitä mieltä, että ne ovat ”jokaisen oma asia”.

Taulukko 1. Suhtautuminen tupakointiin, humalajuomiseen ja mietojen huumeiden käyttöön (N=1 328), kun kyseessä on:

	Ei osaa sanoa	On jokaisen oma asia	Vastustaa	Kannattaa	%
Aikuinen					
Tupakointi	3,5	65,2	28,4	2,9	100
Humalajuominen	4,9	61,9	27,1	6,0	100
Miedot huumeet*	5,1	37,3	53,3	4,3	100
Itseä vanhempi nuori					
Tupakointi	5,0	54,2	38,3	2,5	100
Humalajuominen	5,7	53,7	34,5	6,0	100
Miedot huumeet	5,2	32,8	58,1	4,0	100
Oman ikäinen					
Tupakointi	4,9	46,7	45,9	2,4	100
Humalajuominen	5,8	47,0	40,8	6,4	100
Miedot huumeet	4,8	29,5	61,9	3,8	100

*esim. kannabiksen käyttö silloin tällöin, esim. bileissä

Tupakointi on muuttunut paheksutuksi

Vuonna 2000 nuorten suhtautumista ikätovereiden päihteiden käyttöön kysyttiin osin huomattavasti tiukemmin kriteerein kuin vuonna 2011 (Keskinen 2001, 140). Vuoden 2000 tutkimuksessa kysyttiin suhtautumista viikoittaiseen humalajuomiseen ja päivittäiseen tupakointiin. Huumeiden käytön osalta kysymykset olivat yhdenmukaisempia. Kysymysten erilaisuudesta huolimatta on selvää, että nuorten suhtautuminen päihteisiin on jyrkentyneet reilussa kymmenessä vuodessa. Eniten on lisääntynyt tupakointiin kiel-

teisesti suhtautuminen. Vuonna 2000 ikätovereiden päivittäiseen tupakointiin kielteisesti suhtautuvia helsinkiläisnuorista oli 31 %, kun vuonna 2011 yleensä nuorten tupakointiin kielteisesti suhtautuvia oli 46 %. Humalajuomisen osalta vastaavat osuudet olivat 34 % ja 41 %. Mietojen huumeiden kokeiluun kielteisesti suhtautuvia oli vuoden 2000 kyselyssä 53 % vastaajista. Kymmenen vuotta myöhemmin mietojen huumeiden satunnaiskäyttöön kielteisesti suhtautuvia oli 62 %. Kuten vuonna 2000, huumeiden satunnainen käyttö tai kokeilu on nuorten mielestä useammin tuomittavaa kuin jokaisen oma asia.

Taulukko 2. Suhtautuminen oman ikäisten tupakointiin, humalajuomiseen ja mietojen huumeiden käyttöön vuonna 2000 (N=2 018) ja 2011 (N=1 328)

	Ei osaa sanoa		On jokaisen oma asia		Kielteisesti/Vastustaa		Kannattaa	
	2000	2011	2000	2011	2000	2011	2000	2011
Tupakointi*	4	5	62	47	31	46	4	2
Humalajuominen**	4	6	59	47	34	41	3	6
Miedot huumeet***	5	5	40	30	53	62	3	4

*vuonna 2000 päivittäinen tupakointi
 **vuonna 2000 viikoittainen humalajuominen
 ***vuonna 2000 marihuanan tai hashiksen kokeileminen

Tupakointi on vuosikymmenten saatossa muuttunut arkisesta itsestänselvyydestä hyvin kielteiseksi tavaksi. Tupakka on nyt län-

simaisissa "hyvä vihollinen"¹, jota kukaan ei voi avoimesti kannattaa, mainostaa eikä nykyään ostaakaan. Huumeet ovat olleet jo aikaisemmin vastaavassa asemassa. Helsingin nuorten mielestä alkoholin humalakäyttö on hyväksyttävämpää kuin tupakointi (ks. taulukko 1).

Poimintoja tupakkalain muutoksista 1995–2012

- 1995 tupakoinnin alaikäraja nostettiin 18 vuoteen ja tupakointi työpaikoilla kiellettiin
- vuoden 2003 lakimuutos kielsi tupakkatuotteissa merkinnät kuten vähätervainen tai kevytsavuke
- tupakkamainonta kiellettiin 2005
- 2007 lakimuutos kielsi tupakoinnin ravintoloiden sisätiloissa kahden vuoden siirtymäajalla
- Helsingistä tuli savuton kaupunki 2007 (toimipisteissä ei erillisiä tupakointitiloja edes ulkona, ei myyntiä kaupungin tiloissa)
- tupakkatuotteiden hallussapito alle 18-vuotiailta kiellettiin lokakuussa 2010
- tupakkatuotteiden esillepanokielto tuli voimaan 1.1.2012

Lähteet:

Suomen ASH-nettisivusto (Aikajana Tupakkalaki 1995–2012)
Helsingin kaupunki,
<http://www.hel.fi/hki/helsinki/fi/Palvelut/Terveyspalvelut/Savuton+Helsinki>

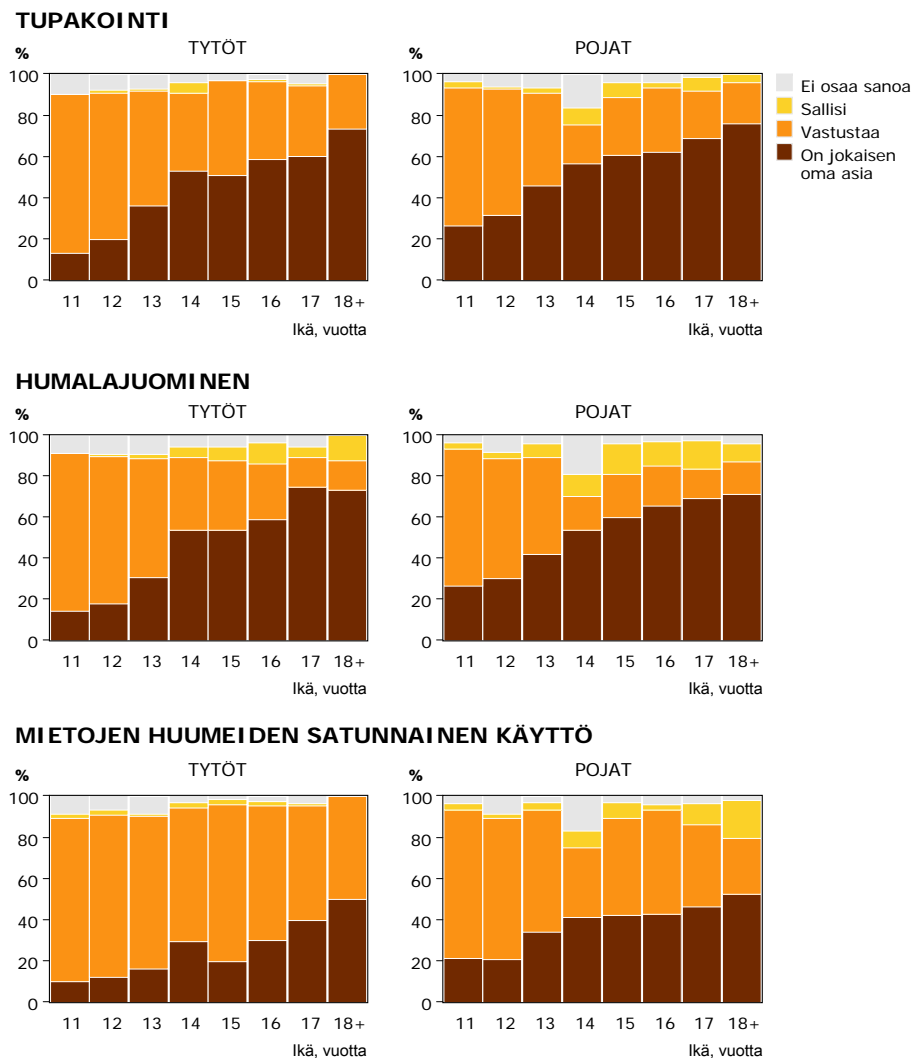
¹ Vuonna 1984 julkaistussa "Hyvä vihollinen: Huumausainepolitiikka Pohjolassa" Kettil Bruun ja Nils Christie loivat käsitteen hyvä vihollinen. Hyvää vihollista koko yhteiskunta vastustaa, ja sitä on vaikeaa puolustaa leimautumatta epäilyttäväksi. Bruunin ja Christien mukaan huumeet ovat hyvä vihollinen, vaikka laillisten päihteiden väärinkäyttö aiheuttaa enemmän haittoja kuin huumeet.

Nuorten tupakoinnista

Vuoden 2010 kouluterveyskyselyn Helsinkiä koskevien tulosten mukaan (Lommi, Luopa ym. 2010, 17–33) päivittäin tupakoivia peruskoululaisista oli 15 prosenttia ja lukiolaisista 14 prosenttia. Vuonna 2002 osuudet olivat molemmissa ryhmissä 20 prosentin tietämissä. Nuorten terveystapatutkimuksessa havaittiin joiltain osin viitteitä myönteisen kehityksen pysähtymisestä ja jopa kääntymisestä terveyden kannalta kielteiseen suuntaan. Päivittäisen tupakoinnin pitkään jatkunut väheneminen pysähtyi ja kääntyi uudelleen nousuun 14–16-vuotiailla pojilla. On huomattava, että tupakointi on vain osa tupakkatuotteiden käytöstä. Nuuskakoikeilut ja nuuskan käyttö ovat lisääntyneet (Raisamo, Pere ym. 2011).

Suhtautuminen kysytyihin päihteisiin on huomattavan ikä- ja sukupuoli-erityistä. Iän myötä suhtautuminen muuttuu sallivammaksi. Tytöt olivat kannoissaan poikia tiukempia. 14-vuotiailla pojilla ei osaa sanoa -vastaukset olivat jostakin syystä systemaattisesti muita yleisempiä.

Kuvio 1. Suhtautuminen ikätovereiden tupakointiin, humalajuomiseen ja huumeiden satunnaiseen käyttöön iän ja sukupuolen mukaan Helsingissä 2011 (N=1328)

Eri vastaajaryhmien (maahanmuuttajataustaiset, ruotsinkieliset) nuoret eivät poikenneet mitenkään systemaattisesti päihteitä koskevissa asenteissaan. Ei osaa sanoa -vastauksia saatiin kuitenkin muita enemmän ruotsinkielisten koulujen oppilailta.

Nuorten juomisesta

Kouluterveyskyselyjen mukaan (Lommi, Luopa ym. 2010, 17, 27) vuonna 2010 vähintään kerran kuussa itsensä humalaan joi 16 prosenttia Helsingin yläluokkalaisista ja 30 prosenttia lukiolaisista. Yläasteella humalajuominen on vähentynyt vuodesta 2002, lukion puolella yleistynyt. Em. tutkimuksen mukaan (2010, 33): "Nuorten alkoholin käyttö on kehittynyt suuntaan, jossa osa nuorista pidättyy alkoholista joko kokonaan tai rajaa sen käytön harvoihin poikkeustilanteisiin, kun taas osalla nuorista kulutus saattaa jopa kasvaa tai muuttua aiempaa riskialttiimmaksi."

Nuorten huumeiden käytöstä

Kouluterveyskyselyjen mukaan (Lommi, Luopa ym. 2010, 17, 27) vuonna 2010 laittomia huumeita oli Helsingissä kokeillut 15 prosenttia yläluokkalaisista ja 26 prosenttia lukiolaisista. Ajanjaksolla 2002–2008 kokeilut vähentyivät systemaattisesti, mutta vuonna 2010 kokeilijoiden osuudet palautuivat vuoden 2002 tasolle. Edellä mainitun tutkimuksen (2010, 33) mukaan nuorten huumeikokeilujen lisääntyminen johtunee lisääntyneestä kannabistuotteiden kokeilusta.

Lähteet:

Christie, Nils & Bruun, Kettil: Hyvä vihollinen: Huumausainepolitiikka Pohjolassa. (Den gode fiende: Narkotikapolitikk i norden, 1984.) Suomen-tanut Markku Quintus. Espoo: Weilin + Göös, 1986.

Lommi, Anni, Luopa, Pauliina, Puusniekka, Riikka, Vilkki, Suvi, Jokela, Jukka & Kinnunen, Topi (2010). Kouluterveyskysely 2010: Helsingin kuntaraportti. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. Helsingin kaupunki. Terve ja turvallinen – neuvottelukunta.

Raisamo, Susanna, Pere, Lasse, Lindfors, Pirjo, Tiirikainen, Mikko ja Rimpelä, Arja (2011). Nuorten terveystapatutkimus 2011. Nuorten tupakkatuotteiden ja päihteiden käyttö 1977–2011. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistiota 2011:10. Helsinki.